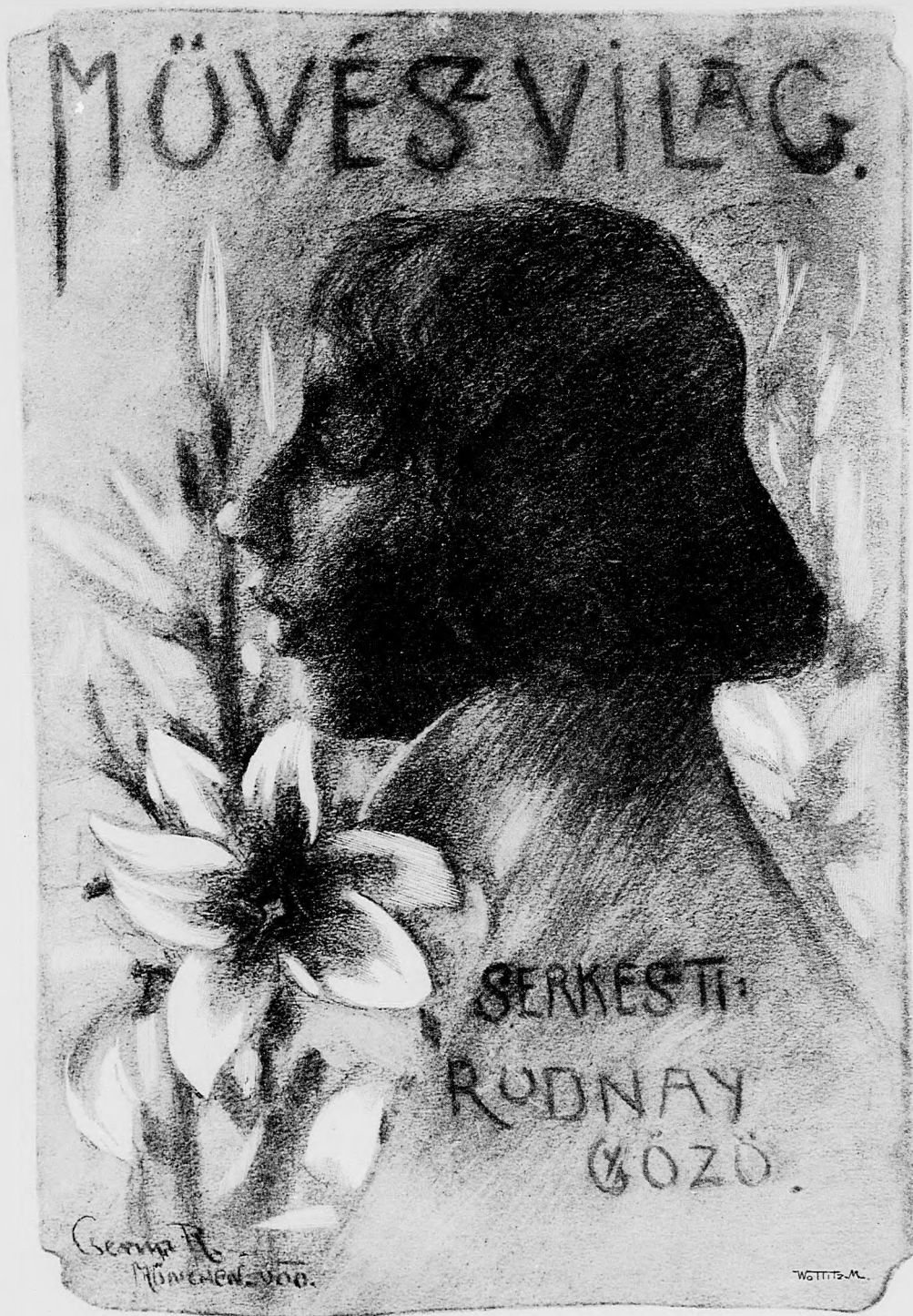

II. évfolyam
II. negyed =
= 9. szám
MDCCCC

Szerkesztő =
= és kiadja
Rudnai Gy.
Március 4.

Ára 40 fillér

R

HORNVÁNSZKY VIKTOR
CS. ÉS KIR. UDV.
KÖNYVNYOMDÁJA
— BUDAPESTEN —

II

9. 27.

≡ MŰVÉSZVILÁG ≡

70

ÁLLAMI SZINHÁZAINK A KULTUSZMINISZTERIUM HATÁSKÖRÉBEN * IRTA MARTOS FERENC ≡≡≡

Déák Ferenc mondta: «Magyarországnak az a szerencséje, hogy ötven esztendővel kullog a Nyugat után». A mi ott frissiben buzog fel, szépen lecsillapulva ér mihozzánk; nem érezzük az új eszmék ifjú korának lázát; derék férfiak, sőt aggastyánok képében érkeznek meg a világot mozgató gondolatok s nincs dolgunk a töprengéssel, csak a leszűrt józanságok méregetésével. Ebben a súlyos mondásban a lényeg az, hogy — nincs dolgunk. A lassúság kiváltképen magyar erény. Az évszázadokon huzódó peres ügyek, a melyeket a fiskálisok örökség gyanánt hagytak unokáikra, — még nem is olyan régen — magyar specialitás. Csak egy sürgős dolog van a világon. (Hogy mi, azt nem írhatom ide.) Ez is a haza bölcsének mondása. Soha jobban nem jellemezték a magyart. A közigazgatásnak, a hivataloknak lassúsága hagyományos, régen ismert. *Bánffy* Dezső báró igyekezett felrázni dermedtségéből a hivatalos gépezetet, meghonosítván a hivatalos iratok elintézésénél a határidők köteles kitűzését. De a nemzeti szellemen megtört az ő nyakas ereje is. Hiszen ha nem így volna a dolog, hinné-e valaki, hogy oly terv, melynek czélszerű, alkalmas, sőt már-már nélkülözhetetlen voltát a közönség, sajtó és szakemberek, kormánypárt és ellenzék, sőt maga a kormány is elismerte — húsz évvel ezelőtt, s a melynek megvalósításához nem kell több egy tollvonásnál, noha évről évre sürgetik azóta, és évről évre «kilátásba helyezik» a megvalósítást, még most is abban a stádiumban van, a hol kezdetben volt.

A színházak ügyeinek a belügyminiszterium hatásköréből a kultuszminiszterium ügykörébe való áthelyezéséről van szó. Mielőtt a jelen visszás helyzetet rajzolnám, mai értelemben történeti visszapillantást nyújtok e mozgalom eredetéről. Már az alkotmányos kiegyezés létrejöttekor tudták élen, hogy a színházak Magyarországon nem csupán kulturális, hanem társadalmi és politikai missiót is teljesítenek. A nemzeti nyelvnek fejlesztője, az irodalom ébresztője, a hazafiság tüzeinek éltetője, a nemzeti-ség védvára és őre volt a magyar színészet. Természetes, hogy célszerűnek látszott a rebellis színházat a rendőrségi beavatkozás diskrecionális hatalmával felruházott belügyminiszterium hatáskörébe osz-

tani; cenzúra helyett rendőrség — további intézkedésig. Említésre méltó, hogy — Bécsben már régen túlhaladott álláspont ez. A szubvencionált színházakat már régen kivonták ott a rendőrség miniszteriumának hatásköréből.

Hamar érezték a visszásságot, melyet a toloncügyek közé került Táhlia állapota okozott, s a képviselőházban már húsz évvel ezelőtt történt felszólalás oly értelemben, hogy a színházak ügyét az őt megillető helyre, a művészetek miniszteriumába tegyék át. *Madarász, Ghyczy, Illyés* többször szólaltak fel e kérdésben s *Fenyvessy Ferenc* 1887. dec. 2-án így kezdi egy interpellációját:

«Mindenekelőtt, már többször hangoztatott, mely sajnálatomat kell kifejeznem, hogy egy első sorban kulturális és közművelődési ügyben nem a kultuszminisztert, hanem a dicsőséges államigazgatásnak sajátos szervezésénél fogva azon t. szakminiszter urat kell interpellálnom, kinek ügykörébe az országos színházak mellett a csavargás, toloncozás, rendőrségi, csendőrségi és hasonló igen szép ideális ügyek tartoznak.»

Tíz esztendővel ezelőtt indult meg az első mély vitatkozás az áthelyezés ügyében. 1889. május 10-én *Vadnay Károly* a költségvetés *színművészeti kiadásai* címénél szólalt fel.

«Tudva van — úgymond — hogy a közoktatásügyi bizottság utóbbi tárgyalásain javaslat történt, mely szerint az államilag segélyezett nagy színházakat, a nemzetit, az operát s tegyük hozzá még a kolozsvárit, célszerű volna a belügytől áthelyezni a közoktatásügyi tárca felügyelete alá, mint a hová a lényegnél fogva természetszerűleg tartoznak. Régebben helyeselte a miniszterelnök (*Tisza Kálmán*) és azt hiszem, most is helyesli. Ám az említett tárgyalások Trefort miniszter betegeskedése miatt abba maradtak; de ő különben is idegeskedett az eszmétől. Nagyon rég elavult rendőrségi felügyelet szempontja volt az, mely valaha Bécsben és onnan folyólag nálunk is a főbb színházakat szigorú rendőrségi felügyelet alá vette. Félték a színpadtól, mely a felvilágosult eszméket az élő szó hatalmával terjesztheti s lenézték a színészt, a kit megfélemezni való kóbor egzisztenciának tekintettek. Az idő rég nagyot változott. A színpadra is kiterjedt a szabadság, a jó színészt mindenki közműveltségi tényezőnek tartja. A magasb színművészet ügyét tehát oda kell áthelyezni, a hová lényegénél fogva való, az összes nemzeti műveltség ügyeit vezérlő közoktatásügyi tárca befolyása alá.»

E szavai kapcsán határozott indítványt is tett az áthelyezésre nézve.

Illyés Bálint pártja nevében *Vadnay* indítványát még kibővítette, mondván:

«Tekintve, hogy a színházak felügyeletével megbízott belügyminiszterium nem terjeszti ki színházainkra ellenőrködő figyelmét oly mértékben, a hogy ezt egy kulturintézmény természete megkívánná, indítványoztatik, hogy a színházak felügyelete művészi és közérkölciségi tekintetben, a rendőri felügyelet érintése nélkül a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz, mint természetes illetékességi helyére, tétessék át.»

Visi Imre, a kormánypárt nagytekintélyű tagja így nyilatkozott:

«A mi a színházaknak a kultuszminiszteriumhoz való áttételét illeti, ez számtalanszor hangoztatott régi jelszó, melyet én soha sem tartottam túlságos jelentőségűnek. A színházak kérdése speciális dolog elannyira, hogy ha bármelyik szolgálati ágazat a fővezetésen túl is beavatkoznék a színházak vezetésébe, én azt a legegészségtelenebb dolognak tartanám. Ezek speciális gondozást igénylő dolgok, melyekre nézve az egész kormány felelős azért, hogy az ügyek élére oly ember álltassék, kinek ízlése, műveltsége, egész gondolkodásmódja megfelelően az ez intézetek iránt ápolott igényeknek.»

Május 11-én *Pázmándy Dénes* szólalt fel.

«Készséggel járulok — úgymond — ezen indítványhoz, nemcsak a szubvencionált színházakat óhajtván a közoktatásügyi miniszterium alá hozni, hanem egyszersmind az összes országos színházakat is; mert már vagyunk mégis olyan fejlett állam, hogy a közoktatásügyi miniszteriumban szépművészeti osztályt lehetne felállítani és a szépművészeteknek minden válfaját azon miniszterium keblében összesíteni.»

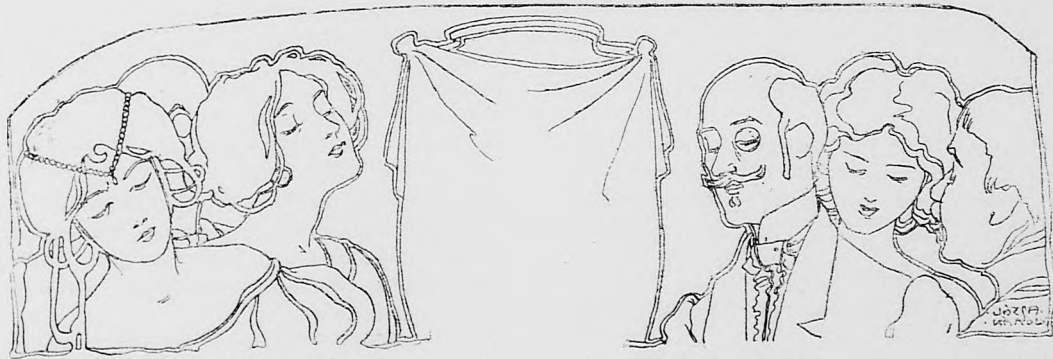
Irányi Dániel általános figyelem és helyeslés közt beszélt utána.

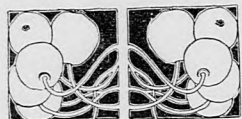
«Én — úgymond — ezen indítványt pártolom pedig nem csupán azért, mert természetesebbnek találom, hogy ezen közművelődési intézetek is azon minisztérium hatásköréhez tartozzanak, a mely általán fogva a közművelődés előmozdítására van hivatva; hanem pártolom főleg azért, mert az eddigi felügyelet, illetőleg a belügyminisztérium vezetése mellett, azt tapasztaltam, hogy a mi színházaink úgy Budapesten, mint — fájdalom — az egész országban, sok tekintetben nem felelnek meg azon magasabb kívánalmaknak, a melyeket a nemzet a közművelődés előmozdítására hivatott intézetekhez köt. Nevezetesen pedig, a mi az illem, tisztesség és, hozzá teszem, erkölcsiség követelmeit illeti, azokat ezen színházak gyakran megsértették. Azt mondják, hogy a színházak nem leánynevelő intézetek. Nem azok. De nem is erkölcsiségmételylező iskolák. Nem szabad, t. ház, hogy azok legyenek. A nemzet életében minden összefügg. Ha az ifjúságot az iskolában szemérmertességre, illemre, tisztességtudásra, erkölcsiségre tanítják, de azután — fájdalom — nemcsak némely családi körben, hanem a színházban is azon tanításnak, melyet az iskolában nyertek, egyenesen ellenkezőjét látják és hallják: hogyan akarhatjuk, hogy az utánunk következő nemzedék, erkölcsiség tekintetében, magasabb fokon álljon, mint ez, a melyről mindnyájan, fájdalommal azt tapasztaljuk, mert hiszen mindnyájan állítjuk, mindnyájan hangoztatjuk, hogy nála az erkölcsiség még sok kívánni valót hagy hátra. És minthogy arról meg vagyok győződve, hogy azon miniszter, kinek a közművelődés előmozdítása főhivatását képezi, a ki nem akarhatja, hogy az iskolát felváltó színpad kiírta az ifjúság lelkéből azon jó magot, melyet ott magába vett, letörölje homlokáról azt, a mit a gyümölcsös hamvának neveznek, jobban fogja fogni feladatát, mint ezt eddig a belügyminiszter úr tette; ennélfogva pártolom a beadott indítványt.»

Baross Gábor, mint belügyminiszter, kijelentette, hogy a kormány újból foglalkozott a sokat bolygatott kérdéssel, de nem kíván korlátozott állást foglalni. Igérte, hogy a kormány a kérdést tanulmányozza és annak idején jelentést fog tenni.

Bartók Lajos, Ábrányi Kornél, Fenyvessy Ferenc hiába sürgették a dolgot éveken át, ennyiben maradt: annak idején lesz róla jelentés. Tavaly Széll Kálmán miniszterelnök a kérdés megbolygatásánál csaknem szó szerint ismételte Baross Gábor ígétét. S mi az eredmény? Az, hogy az idej színházi vita folyamán szóba sem jött a színházak áthelyezésének kérdése.

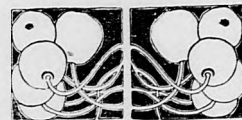
E történeti előzmények után jövő cikkemben rátérek a vigasztalanul sivár jelen állapotok vázolására.

AZ „ENGESZTELHETETLEN”

IRTA BÁRSONY ISTVÁN ≡

Jóformán vége volt már a hivatalos időnek, s a Tasy Zoltán ügyvédi irodájában egyetlen kliens sem alkalmatlankodott többé. A segítők nyakrafőre fejezték be a munkájukat s egyik a másik után surrant ki az irodából. Mikor a principális a belső szobából kiszólt az irodavezetőnek, — senki sem felelt.

Tasy Zoltán, — doktor utriusque juris, — alig akart hinni a fülének. Hadd higgyen legalább a szemének, gondolta, s kiment az irodába. Biz ott egy lélek sem volt. Hanem épp akkor nyílt meg az ajtó s bejött valaki. Az ügyvéd eléje siet.

— Szervusz Miska!

— Szervusz!

— Mi jót hoztál? Gyere beljebb; régen nem láttalak.

Középkorú, szikár ember volt az az úr, a kit az ügyvéd Miskának nevezett.

— Hozzád jöttem, mondta. Úgy-e, te ügyvéd vagy?

— Szép kérdés, mondhatom. Vagy tíz esztendeje, hogy annak ismersz. De mi bajod teneked az én diplomámmal.

Miska gondolkodva ment a belső szoba felé; a küszöbön megállt s szemébe nézett a barátjának.

— Válassz el engem a feleségetől, mondta határozott hangon.

Dr. Tasy azt hitte, hogy talán a füle cseng. Még egyszer akarta hallani. — Hogy mondtad fiam? Kérdezte elbámulva.

— Válassz el a nőmtől, ismételte Miska, s merőn nézett az ügyvéd szeme közé.

Lassan mentek beljebb. Az ügyvéd útközben megállt, visszafordult, a külső ajtóhoz ment s a reteszt előre toltta.

— Jól tetted, hogy bezártad az ajtót, magam sem szeretném, ha háborgatnának.

— Épp arra gondoltam. Beszélj, Miska.

— Azt tudod úgy-e, hogy a bolondulásig szerelmes voltam a feleségembe. Azért is vettem el. Egy érett ember vak szerelmével veszttem volt bele. Az ilyen indulatok ellen nincs orvosság.

— Kedves, szép leány volt, vágott közbe Tasy, nem csudálom.

— Ugyan ne szólj bele. Ha nem tudsz hallgatni, inkább elmegyek.

Az ügyvéd a kezével intett, hogy megnémult.

— Néhány esztendő van közöttünk, folytatta Miska. Nem nagyon sok. Ennyi még megjárja. Hanem úgy látszik, én korábban vénülök. Az aszony ellenben most virul legjobban.

— Azért akarsz tán tőle elválni?

— Bolond beszéd! Azért, mert *gyűlölöm!*... De hát csakugyan nem engeded, hogy a dolgot megmagyarázzam? Hallatlan ember!

— A «hallatlan ember» meglapult s egy kukkot sem szólt többet.

— Igen is, gyűlölöm. Óh, hogy szeretném megfojtani; hogy szeretnék a vérében fürdeni!...

Tasy Zoltánnak borsódzott a háta. Gyönyörű egy vérszomjas kliens ez.

— Azt hiszed, nincs okom rá? Régóta gyanakszom már rá, régóta figyelem. A pokolban se lehetnének nyugtalanabbak az éjszakáim, mint a mikor lesem: nem mond-e valamit; nem árul-e el mindent egy szóval, egy hanggal.

— Csak nem gondolsz talán valami, rosszra?

— Már megint beleszólasz. Azt mondom, gyűlölöm! Ha látnád, hogyan fekszik ártatlan arccal azon fehér párnán! Hogy pihog a keble, hogyan mosolyog az a gyönyörű kis szája! Kisértetbe jövök, hogy egy öleléssel agyonfojtsam. Nem mondhatom, mit szenvedek, a mikor fagyos ajkát az ajkamon érzem. Soha még magától meg nem csókolt. Nem ilyen az az asszony, a ki szeret. Mit szólasz te az olyan asszonyokhoz, a ki az urát soha még meg sem öleli magától?

— Bizony pajtás, hiba...

— Hallgass már, a jó Isten áldjon meg! Iszen most én beszélek. Csak a tegnapi napomat mondom el, ítéld abból, lehet-e *így* élni.

Mennyit kinlódttam már, mennyit szenvedtem már! Ha csak rá is néz valakire, majd megbolondulok; ha csak kiteszi a lábát a házból, már eszemet veszttem. Nem mondhatom, mennyi keserűséget okozott már nekem ez az asszony.

Tegnap délelőtt hazamegyek úgy tizenegy óra tájban. Kint forrón süttött a nap, felcammogok a lépcsőn, becsöngetek. Jön ki a cseléd s mikor meglát, elvijjogja magát: «ní, a nagyságos úr!»

— Én vagyok, mondom; itthon van az asszony?

— A nagysága kiment. — Jól van, mondom én s megyek befelé az üres lakásba.

A sivatag szobában azután ledobtam a kalapomat, megtörölgettem a homlokomat. — Hol lehet, hol lehet, — kérdezgettem a puszta falaktól. Aztán azt gondoltam, hogy tán mégis jobb így. Most legalább megint kutathatok. Mit bámulsz annyira? Megengedj kérlek, csak jussa van ahhoz a férjnek, hogy mindent megtudjon a feleségéről?

Bezártam az ajtót, levettem a cipőmet s papucsot húztam fel. A papucs nem ropog. Besurrantam az asszony szobájába. Ott minden olyan puha, jácint szagú. Nagyon szereti az asszony a jácintot. Jaj, de siethetett! . . . Reggeli köntöse lent volt a földön; a toilette-tükörről még a rizsport se tette el; még az a kis szarvasbőr is ott volt, a mivel az arcát törölgeti. Néma volt minden szöglet. A tapétán, mintha megelevenedtek volna a tarka madarak; az ágymennyezet függönye olyan volt, mintha az ég kékje gyűrődött volna össze a nyoszolya fölött. No látod, mik jutnak eszembe!

Egy ócska szekrény van ott, olyan misztikus, mint egy oltár. Elöl domború, mozaikos; a tetején apró gót tornyok. Egész labirint a belseje s egy teljes kelengyét rakhatnál el bele.

Ebben akartam kutatást rendezni.

Már százszor is megtettem, de semmit sem találtam. Mert bizonyosan vigyáz, nagyon vigyáz.

Óvatosan, nehogy felfordulást csináljak s azzal a figyelmét felkeltessem: kinyitottam a fiókot. Egy titkos fiókban ráakadtam az imakönyvére. Abban van egy szent László-kép, egy lovas király; ha látnád, hogy hasonlít Búzás kapitányra! A kapitány nyomorult gazember, én mondom neked Zoltán.

Kinyitottam a többi fiókot is. Sok finom asszonyholmi van ott; gyönyörű fehérneműek, körülkötte színes pántlikával, beszagosítva, ide-oda dugdosott illatpor-zacsókókkal. Olyan lett egyszerre a szoba, mintha egy virágos kertre nyíló ablakot nyitottam volna ki. A csipkés ingek fehérlettek, mint a barackfa virága: a kis kacér éjjeli fejkötők úgy voltak ott . . . No lásd, már megint neki bolondulok; — persze te mindezekhez nem értesz, legényember vagy még.

S aztán azt gondoltam: Jézus, ha ez itt, mind-mind más valakinek a kedvéért van! Ha én csak egy szerencsétlen, megsalt ember vagyok! — Eszembe jutott, hogy hányszor leptem már meg, a mikor ábrándozott, a mikor elmélyedt titkos gondolataiba. Óh, mily irigyen, dühösen, féltékenyen rípkodtam rá mindannyiszor. S azt hiszed talán, hogy megnyílt a szíve? . . . Még jobban bezárkózott. Mint a gyöngyét féltő kagyló.

De én érzem megesküszöm, hogy olyankor valakire gondolt. Valakire, a kiről nem tudok, a kit nem ismerek,

a ki ellenségem. — Vagy beszél-e ő a multjáról valamit? Tette-e valaha, hogy így szólott volna hozzám: gyere édes uram, most majd elmondok teneked mindent! . . . Nem! csak folyvást hallgat, s ez a hallgatás a legszörnyűbb vád; ez a némaság borzasztóan beszél.

Azt hiszem ez a mélységes némaság volt az, a mi kezdettől fogva nem hagyott nyugodni. Ez hozott először arra a gondolatra, hogy a legboldogtalanabb férj én vagyok a kerek világon, mert a feleségemnek titkai vannak.

Nem is volt az egészen rendjén. Egyszer csak elibém toppant; megbűvölt, elvettem. No ki hallott már ilyet? S azóta egy percnyi nyugtom sincsen. Majd megölt a szörnyű nagy érzés, meg kellett gyűlölnöm.

Egyszer egy levelet találtam az oltáros szekrényben. Szórol-szóra ez volt: «édesem, ma nem megyek egyleti gyűlésre, inkább *hozzád* megyek». Se dátum, se cím, se semmi. Most felelj nekem, ha tudsz, *kinek* írták, *mikor* írták, ezt a levelet; ki az a «*hozzád*»; miért nem ment az asszony akkor a gyűlésre.

Ha legalább dátuma lett volna. De minden asszony ilyen, egy sem ír dátumot, mintha leszakadna tőle a keze. Az már sok, ha valamelyik odafirkantja: «péntek», «szombat»; de hogy melyik év, melyik hó, s hanyadika, azt a kalendárium-csinálóktól külön kell megkérdezni.

S én úgy jártam e miatt a levél miatt, mint Orlandó furiozo. Keresek-kutatok azóta, még jobban mint annak előtte; pedig «bolond, ki olyasmit keres, a mit nem akar találni».

Borzasztó érzés ez. Ez a belső tudat, hogy *bűnnek* kell itt lenni. S el sem árulhatom a gyanúmat, mert akkor túljárnak gyarló eszemen. Férfielme megzavarodik a női furfang zűrzavarában.

Hányszor voltam azon a ponton, hogy rálessek. De soh'se mertem. Hátha észreveszi s akkor kinevet, s még óvatosabb lesz. Más valakit megbízni ilyesmivel tiszta esztelenség. Lomhák, buták közönyösek azok, a kiknek a kés nincs a torkukon. Valaki még felfedezné neki s akkor is csak én lennék becsapva.

Eszemet veszteném, ha ez az állapot tovább tartana. Tegnap is a lelkem üdvösségét adtam volna, ha tudom, hogy hol van. Pedig épp' akkor tán sehoh se volt; talán csak az utcán mutogatta a szép új kalapját.

Követni szeretném, folyvást, láttatlanul. Hadd halljam minden szavát, hadd vegyem észre minden tekintetét. Hadd lássam: úgy tudja-e csalni a világot, a hogyan az urát.

Tegnap megint rossz helyen kutattam. Semmit sem találtam. Késő is volt már, hamar rendbe hoztam mindent, becsaptam a fiókokat, felhúztam a cipőt.

Éppen jókor. Megjött.

Láttad volna, milyen gyönyörű volt. Két nagy piros rózsza égett az arcán; szerettem volna megfojtani. Ki tudja, mitől pirult ki úgy!

— Nem is kérdezi, merre jártam? — mondta. Meg akartam csípni: — talán egyleti gyűlésen voltál szívem, szóltam fürkésző tekintettel. — Ott kellett volna lennem. — S miért csak kellett volna? — Elkéstem angyalom.

Gondolhatod, hogy feszített engem keresztre ez a beszélgetés.

De azért odamentem hozzá, hogy megcsókoljam. Úgy mentem neki, mint a tigris. Befúrtam a fejemet a hajába, keblébe s hörögtem és csuklottam hozzá mint a vizsla, a melyik sebzett fűrjet keres a petrence alatt s a közben szemé-szája tele megy fűmaggal.

Az illatát kutattam.

Végigcsókoltam az arcát, nyakát, hátha rájönnek, hogy miféle idegen illatot hoz haza.

Esküszöm neked, hogy nem jácint volt. Vagy lehet, hogy jácint volt, de most már hiába; énnekem az ördög nem hagy békét.

Nem állom ki sokáig, gyilkos leszek.

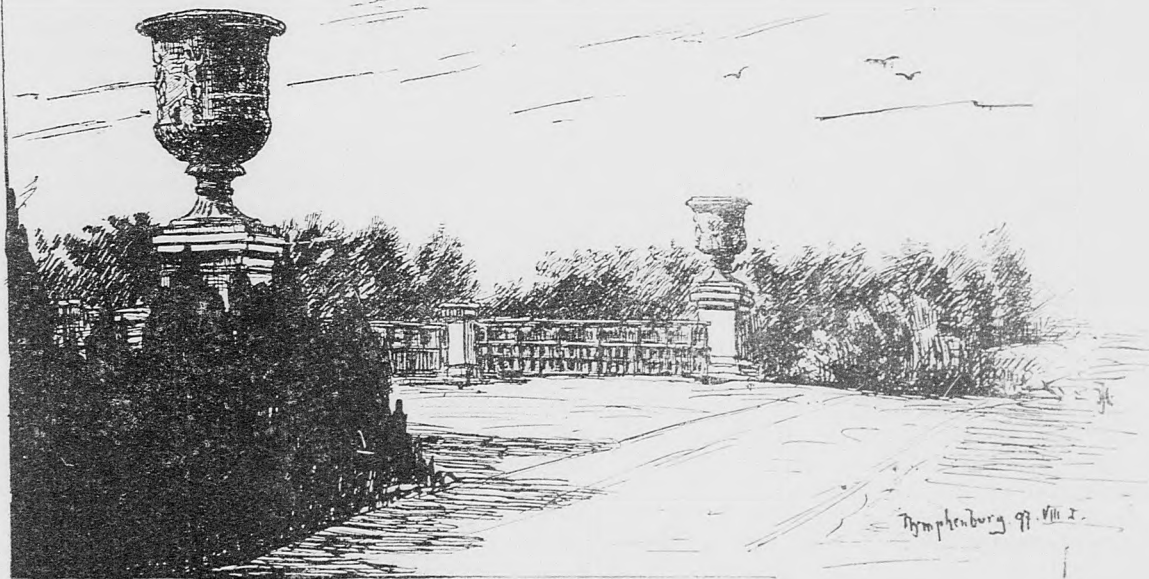
Nem tudom tovább színi a mérget az ajkáról, hát válaszsz el bennünket.

Mi az? Hogy nincs rá pozitív ok? Te mondod azt? Hát ilyen ügyvéd vagy te? Hát nem világos az, hogy mennyire gyűlölöm?

Így nem lehet egy nővel együtt élni, fiam. Ez a halál; még annál is rosszabb: ez a pokol.

Engesztelhetetlen gyűlölség ez! Válaszsz el tőle *ezen* az alapon.

A nagy fali óra kacagva kattogta bele a hosszas csöndbe: — «En-gesz-tel-he-tet-len! — En-gesz-tel-he-tet-len!»

≡ RÉGI NÓTA ≡

A biróék udvarában lakodalmat laknak,
Az alvégen egy kis lánynak koporsót faragnak;
– Ide hallik a legények víg kurjantgatása,
S túlzokogja a fejszének fájó csattogása...

... Közönséges ütött-kopott, réges-régi nóta!
Muzsikálják lépten-nyomon ezredévek óta!
De ahányszor egy hű szív ég halálra a lángon:
Egy Istennel van kevesebb ezen a világon!...

BALLA MIKLÓS

ÖRVÉNY * IRTA OSVÁT ERNŐ

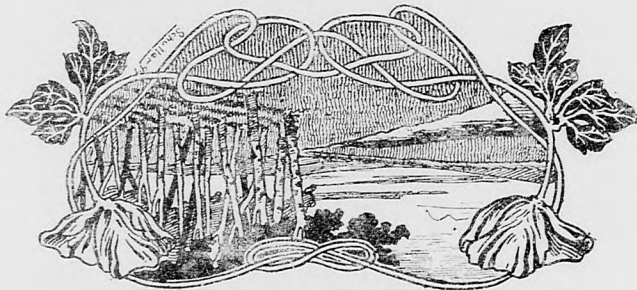
Tegnap este verseket olvastam fel Dömöss gróféknál. Ott volt Emmy is a leányával, Hannával. Az én szegény múzsám, a könnyelmű Emmy nagyon megváltozott, a mióta utolsó kis vizitjét tette nálam. Megöregedett és talán még könnyelműbb lett. Olyan szánalmas, mikor kacérkodik: mintha kinevetné a saját szomorúságát. És mutogatnia kell a leányát. Hanna már nagy leány, Hanna szép leány és feltűnik, ha nem is mutogatják. Nagyon érdekelt ez a leány. Egészen ellentéte az anyjának, csupa gög, de ennek a gögnek sem kellemetlen a kifejesése. Mindenkit távol tart magától – s talán csak ezért akartam közelébe férni. Vele foglalkoztam egész este. Másra rá sem néztem – dehát a poetica licentia talán az ilyen apró nevetlenségre is kiterjed.

Igen okos leány; észrevette, hogy meg akarom examinálni s mint a jó vívó, ő vágott elébem:

– Ugy-e maga idealista író? – mondta oly közönnyel, mintha nem kérdést tenne fel, hanem feleletet adna.

– Bármennyire megtisztel is e föltevésel, bárónő, az önérzetem tiltakozik ellene.

– Hiába tagadja, tudom; csak hogy a maga ideálja nem a jó, hanem a rossz; például a rossz asszony. S ez legfőképen. Három regényében, hat asszony csalja meg a férjét, – s egy leány önmagát.

– Önmagát?

– Igen: azzal a föltevésel, hogy tisztéséges lesz.

– Az is lesz!

– Az ön kezei között lehetetlen. Az életben természetesen nem úgy történik. Az életben is, főképen a mi köreink életében csak kivétel a rossz nő; a szabály a becsületes.

– Igen is a szabályt minél több kivétellel igyekeznek megerősíteni.

– Ismeri is maga az életet! Ha ismerné, alig hiszem, hogy ezt a szemembe merné mondani.

– Mint causeur mindég sans peur és sans reproche voltam. S talán csak azért félelem nélküli, mert nem gáncsoltak soha.

– Én pedig azt mondom, hogy nem fogja addig megismerni a nőt, a míg meg nem házasodik.

– Mindent merek – csak ezt nem.

– Akkor kár olyan elbizakodottnak lenni. Szép gavallér, a ki fél a tövistől és lemond a rózsáról.

– Nem a tövistől, hanem attól, hogy az én rózsám mindenkinek illatozzék.

– Szabadelvű férfiú, hát talán kalitkába akarná zárni az asszonyt?

– Dehogy! sőt, a hol ilyet látok, magam sietek kiszabadítani.

– Szégyelje magát! Hazudjon magára erényeket, de nem bűnt.

– Érdekelnék-e azok a hazugságok a bárónőt?

– Ön egyáltalán nem érdekel. A mint hogy nem érdekel az az egész világ itt körülöttünk. Ez a világ, a mely csak formákban különbözött a többitől: de nagyszerű, nemes grandiozus formákban – és most egyszerre le akarja dobni magáról, mint a pap a csuhát. Természetességre törekszik és lealacsonyodik. Sans gêne beszél mindenről – elfelejti, hogy ez a gêne, ez a finom

érzés különböztette meg eddig. Sülyed, míg mások emelkednek. Bilincsnak gondolja a formákat – pedig ezek az ember szárnyai.

Ezek különböztetik meg. Elvágom innen el – nem a jövőbe, a mely bizonytalan – hanem abba a szép multba: a melyikben nem a kényelmi szempont, de a szép szeretete uralkodott. Lehet, az emberek mindig egyformán rosszak voltak – de legalább jobbaknak látszottak. Az őszinteség öl meg minden poézist. Hiszen talán arravaló volna az, hogy az élet tökéletlenségeivel szemben – legalább azt a tökéletességet mentse meg, a mit az álom nyújt. De most nem szabad álmodni. Istenem, hiszen ezalatt ellophatják az ember vagyont – a szívét nem bántják. Érzések nélkül élünk. A magányban tudom csak érezni – hogy van szívem is. De hát ez csak amolyan, értéktelen szükség, ereklje – a melyektől a szentséget is megtagadják. A legnagyobb gazember az a férfi volt – a ki először mondta okosnak a rossz nőt!

- Kinevetne – ha megadnám magamat?
- Megszorítanám a kezét!

Kezet fogtunk: ő talán azt hitte, hogy e pillanattól fegyvertársak leszünk; én talán azt, hogy inkább ellenségek. Hódoló vagyok – a ki hódítási tervekkel foglalkozik.

Hanna! Egy költemény ez a Hanna; úgy szeretném lemásolni! Pedig tudom, akkor érezném csak a gyöngeségemet – és az ő erejét. Csupa fölény ez a leány: nehéz feladat vele össze nem veszni s még nehezebb bele nem szeretni. Mit teszek akkor?!

Hazamenet Emmy hat különböző gavallérral gomboltatta be a keztyűje hat gyöngyházgombját. Mindenkinek mondott valami becéző kedvességet; a hatodik én voltam: azt sugta: Holnap elmegyek! – Irtózat! Nem tudtam azt mondani, hogy ne jöjjön.

*

Egész nap nem csináltam semmit – és fáradt vagyok. Máskor délután olvasok, most elővehetem a legkedvesebb írómat: ha behunyom a szemem – szebbet gondolok. És nem szabad behunynom a szemem, mert egyre Hannát látom. És Hanna, az Emmy leánya.

Emmy csakugyan eljött. Fel sem keltem a pamlagomról, hogy fogadjam. Egyedül oldotta el a fátyolát, vetette le a kalapját, a köpenyét. Egy üdvözlő szót sem szóltam.

Odajön hozzám, megsimogatja a fejemet.

- Szomorú vagy Péter, nagyon szomorú!
- Köszönöm, ne vigasztalj.
- Mi bajod Péter?
- Hogy mindig faggatnak.
- Vagy tán az, hogy senkit sem szeretsz, senkinek sem felelsz. Mi van az alatt a piros terítő alatt?

A könyveimet borítottam le vele.

- Szépítőszerek. Könyvek.
- Itt minden más már.
- Más.
- Te is, Péter.
- Én is.

Csend.

- Miért takarod el a könyveidet?

– A könyvtár – egy kulcs az ember lelkéhez. Az író ember éppen abból épül fel. Csak az olvasmányai útját kell végig járni – és meg van állapítva az írásai iránya is. És aztán van minden embernek a divatos írókon kívül, a melyek mindenütt megvannak és a klasszikusokon kívül, amiket seholsem olvasnak, egy-két könyve, a mit ő maga ásott ki a homályból, elzárva tart, egy szóval, egy

könyvet, a mit nagyon szeret és egészen magának követel, a mint mindenkinek van egy nőalakja, a kít nagyon szeret és exclusiv módon magának akar.

- Vannak ilyen könyveid.
- Vannak, de ha akarod, odaadom.
- És ilyen nőalakod?
- Nincsen.
- Mert az ilyet nem a homályban keresitek,

Péter.

Látszólag elszakította – tényleg tovább szőtte a beszélgetés fonálát.

- Tegnap egész este Hannával foglalkoztál!?
- Igen.
- Mit beszélt Hanna?
- Hogy házasodjam meg!
- És te?
- Nem merek... nem lehet – nem szabad, pedig nagyon egyedül vagyok.
- Itt vagyok én, Péter!
- Igaz. És itt maradsz akkor is, a mikor már

elmentél. Sok örömet okoztál nekem, kell, hogy megszenvedjek érte. Te a mult vagy, de a mult árnyéka az én jövőmbe nyúlik. Most már tudod. Menj és élj boldogul!

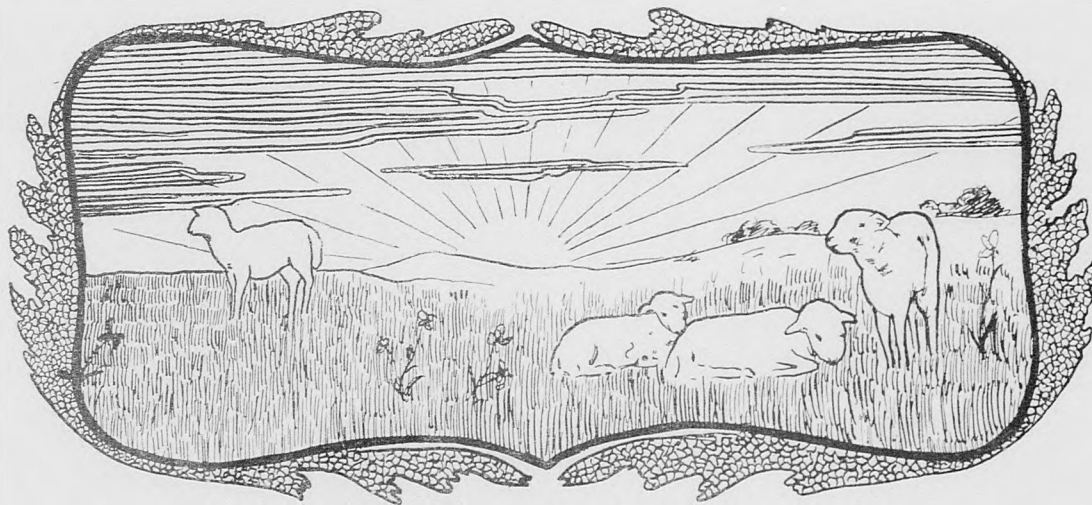
- Péter!
-
- Péter! Hallgatsz?
- Mi az!
- Ne légy szomorú, Péter... Inkább... inkább neked adom... Hannát.

Gondolkoztam, hogy ne fojtsam-e meg ezt az asszonyt. Aztán csak szólanul odavittem elé a kabátját, kalapját, fátyolát. Megértette, hogy el kell mennie. Kinyitottam az ajtót. Nagy Isten, kilöktem ezt az asszonyt!

*

Én ismerem az életet, nem Hanna. Ő még az atyját sem ismeri. Hanna csak az álomban él.

És én tudom, milyen csunya az élet – és nem szabad álmodnom többé soha...

AZ IRODAFŐNÖK * IRTA AUGUSTE GERMAIN

Júniusi délelőtt. Verőfényes nap. A propelleren, mely a Pont-Royaltól elindult, Charlet úr és Charlet-né asszony, együttvéve negyvenöt évesek, vidáman csevegnek; a fiatal nő napernyője hegyét a hajó karfájának támasztva, a férj zsebregugott kezekkel, egy cigarettával a szájában.

Charlet úr. Csakhogy végre elindultunk!

Charlet-né. De hátha mégis el találnak küldeni egy orvost a miniszteriumból, hogy betegségedet konstatálja?

Charlet úr. Az nagy illetlenség volna tőlük; nem hiszem, hogy megmernék tenni.

Charlet-né. De ha megtudná az irodafőnök, hogy minden komoly ok nélkül maradtál ki ma az irodából...

Charlet úr. Magához hivatna, alaposan lefordana, és — a mi még ennél is nagyobb baj volna — rettenetes jelentést terjesztene föl rólam.

Charlet-né. Oh! Talán mégsem cselekedtünk helyesen...

Charlet úr. Ne félj, kedvesem. Egy napi mulasztásért még nem csapják el az embert. Nyugodtak lehetünk. Különben is kötelességem volt neked bemutatni Páris környékének szépségeit, melyeket még nem ismersz.

(E pillanatban a kalauz elkiáltja magát: A jegyeket kérem! A férj megfordul, fizet és aztán hirtelen elsápad.)

Charlet-né. Mi bajod?

Charlet úr. Csitt! Csitt! Hallgass... jer gyorsan...

Charlet-né. Mi az?

Charlet úr. Gyorsan... gyorsan... szökjünk...

Charlet-né. Hova?

Charlet úr (idegesen). Hallgass; menjünk le a kabinba.

Charlet-né. A kabinba?... Mikor huszonnyolc fok meleg van a fedélzeten...

(Charlet úr felelet helyett megragadja a neje kezét és maga után vonszolja. A nő gépiesen követi. A kabinban a férj lerogy egy padra.)

Charlet-né. Nos! Most talán meg fogod végre mondani?...

Charlet úr. Hát nem láttad? Nem láttad?

Charlet-né. Kit? Mit?

Charlet úr. Az irodafőnökömet!

Charlet-né. A főnököd?

Charlet úr. Igen.

Charlet-né. Lehetetlen! Velünk nem szállt be. Elindulásakor jól szemügyre vettem az összes utasokat.

Charlet úr. Akkor bizonyára a következő állomáson szállt fel. Folyton a vizet, meg a tájat néztük és nem vigyáztunk! De mikor a kalauz a jegyeket kérte és megfordultam, ott láttam, egészen a hajó túlsó sarkában, egy embert, a ki egyre fixirozott apró fekete szemével. Ah! Ismerem ezeket a szemeket!...

Charlet-né. És bizonyos vagy benne?...

Charlet úr. Hogy bizonyos vagyok-e benne!... Mihelyt ránéztem, az én emberem megfordult és egy púpot mutatott... Ilyen púp több nincs a világon...

(Lázás izgatottsággal felmegy néhány lépcsőn és egy pillantást vet a fedélzetre.)

Charlet úr (visszajövén). Még mindig háttal fordít... Igen, igen, ez az ő púpja? Nem menekülhetünk meg előle a kiszállásnál!

Charlet-né. Hát mit tegyünk?

Charlet úr. Várnunk kell...

Charlet-né. Várnunk?... Mit?

Charlet úr (idegesen). A halált!

Charlet-né (szemrehányó hangon). Óh! Paul! Hogy beszélsz velem...

Charlet úr. Igaz is! Olyakat kérdezel!...

Charlet-né. Talán ki fog szállni valamelyik állomáson...

Charlet úr. Semmi esetre... Nem ereszt ki a karmai közül...

(A peupliersi és billancourti állomás után újra felmegy és egy pillantást vet a fedélzetre.)

Charlet úr. Még mindig nem mozdul!

Egy hang. Bas-Meudon! Bas-Meudon!

Charlet úr. Itt kellett volna kiszállnunk!

Charlet-né. Nem baj! Majd eljövünk ide máskor!

Charlet úr. De kitelik ettől az átkozott főnöktől, hogy elvisz egészen Suresnesig... Na, mi ugyan szépen vagyunk! Bebörtönözve a kabin mélységéig fenekén!... Csak a bilincsek hiányzanak.

(Az alatt túlmentek a sèvres-i, boulogne-i, saint-cloud-i állomásokon. Egy hang kiáltja: Suresnes! Suresnes! Végállomás! Kiszállni!)

Charlet úr (a ki újra kinézett a fedélzetre). Már nem látom... Bizonyára leszállt valamelyik állomáson... Jere gyorsan...

(A nő felmegy a lépcsőkön; férje hirtelen visszajön egész sápadtan).

Charlet úr. Óh! Óh!

Charlet-né. Mi baj?

Charlet úr. Még mindig ott van! Látod, amott hátul... Megint észrevett és hátat fordított...

Charlet-né. Most lehetne megszöknünk...

Charlet úr. Nem; várjunk. Végre is kénytelen lesz kiszállni.

(Néhány pillanatig várnak. Egyszerre felhangzik közelükben a kalauz kiáltása: 'Kérem tessék kiszállni!'. A férj megfordul. Most már nincs a hajón más mint a pupos ember és Charlet-ék).

Charlet-né. Történnék a minek történni kell! Menjünk!

Charlet úr. Igen menjünk! Végre is unni kezdem a dolgot!

(Ugyanakkor a pupos ember is hirtelen elhatározással a kikötőhíd felé indult és ott találkozik a fiatal párral)

Charlet úr. Nem a főnököm!

(A pupos ember Charletre néz és arca hirtelen élénk örömmé derül).

Charlet úr. Mondja csak, mért fixirozott engem folyton?

Az öreg úr. Ah! uram! Ah! uram! Ha tudná...

Charlet úr. Mit?

Az öreg úr. Óh! De boldog vagyok!

Charlet úr. De hát mondja meg már...

Az öreg úr. Mennyire megijedtem öntől!...

Charlet úr. Én tőlem?...

Az öreg úr. Igen, uram. Tudja kérem, én egy nagy kereskedelmi cég hivatalnoka vagyok. Az unokám keresztelőjére akartam elmenni, és mivel attól tartottam, hogy nem adnak szabadságot erre a napra, azt izentem be, hogy beteg vagyok. A cég pénztárnoka pedig, egy túlbuzgó és rémszigorú fiatal ember, roppantul hasonlít önhöz! Képzelteti tehát, mennyire elrémültem, mikor önt megpillantottam.

Charlet úr. Hát ezért fordított nekem mindig hátat?

Az öreg úr. Igen, uram. A mi cégünknel nem sokat teketóriáznak a hivatalnokokkal. Ez a kis csinyem elég lett volna arra, hogy rögtön elcsapjanak... Már pedig az én koromban... milyen szerencsétlenség lett volna ez! (A megkönnyebbülés sóhajával.) Ah! Uram! Milyen boldog vagyok! Engedje, hogy megszorítsam a kezét!

Charlet úr. (Kezét nyujtva.) Higyje el, kedves uram, hogy én is nagyon örülök a szerencsének!

Fordította G. I.

KLINGER MIKSA

Merengés

73

≡ ≡ ≡ ÉJJEL ≡ ≡ ≡

Az emberek homályos árnyak,
Felhőtlen ég is oly setét,
A sűrű köd hogy elvakítja
Az éjnek csillogó szemét!

Millió csillag s egy se látszik!
Szomorú így az éj nagyon.
Szomorú éjjel járom az utcát
S hiába: nem nyugodhatom.

Elindulok a ködbe, éjbe,
Egy láthatatlan kéz vezet,
Egy tiszta vágy hevíti lángra
Vergődő, fájó szívemet.

Megyek, megyek s megállok végre,
Mert érzem, hogy hol vagyok:
Csöndes a ház, sötéten néznek
A titkot rejtő ablakok.

De látlak mégis! Fehér kezed
A párnán íme megremeg.
Félsz úgy-e, hogy az éji árnyék
A legszebb titkod lopja meg?

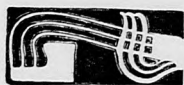
Az ajkad is miként ha szólna!
Mit mondhat óh a tiszta lány,
Ki mosolyogva szenderült el
Az ébren álmodás után?

Titok, titok — s kutatni vétek
Az álmodó szív titkait.
Nem a tudás: az édes sejtés,
A mi szeretni megtanít...

Megyek tovább a ködbe, éjbe,
Óh mert maradni nem lehet:
Egy léha zúgból zene hangzik
S egy didergő lány rám nevet.

RÉVÉSZ TIVADAR

A NŐI SZÉPSÉG A MŰVÉSZETEKBEN

IRTA FRIDRIK IMRE

Igen érdekes könyv jelent meg a közelmúlt hetekben *dr. Reinhold Günther* tollából (a berlini Carl Duncker cég kiadásában). Címe: *A szerelem kulturtörténete*. A szerző, ki tulajdonképeni foglalkozására nézve katonatiszt, rendkívül nagy olvasottsággal, hatalmas tudományos apparatussal, s a mi fő, kellő judiciummal tárgyalja külön-külön fejezetekben a szerelem természetrajzát, a szerelem misztikumát, a szerelmi ideálokat s a szerelem történetét. Könyvének majdnem minden egyes lapja tartalmaz valami érdekes feljegyzést, s bár alapelveiben meglehetősen realisztikus, s a modern orvosi tudomány vívmányait a legfinomabb lélektani vizsgálódásoknál is figyelembe veszi, – fejtegetéseinek végső konzekvenciájában mégis az igazi, hamisítatlan poézissal találkozik, midőn szerelmi ideálul a szende, derék élettársat, s gyermekeinek hű anyját fogadja el.

Könyvének egyik legszebb s legérdekesebb része az, a hol a női szépségnek mikénti felfogását tárgyalja az egyes művészetekben. Első

sorban természetesen a festészetet és szobrászatot veszi szemügyre, s csak azután fordul az írás művészetéhez, míg a zenét teljesen elhanyagolja. Ez egyébként egészen természetes, tekintve, hogy a zene csak nagy általánosságokban, s inkább hatásában tekintve festheti a női szépséget.

Az igazi női szépséget csakis a kulturának már bizonyos előrehaladott fokán levő népeknél tudják felismerni. Még ezeknél a népeknél is az alsóbb néposztályokat szerelmük tárgyának megválasztásánál nem annyira esztetikai érzékük, mint nemi ösztönük vezérli. A szép iránt táplált nézetük is életmódjukhoz, foglalkozásukhoz alkalmazkodik. A parasztember esztetikájába a női szépség első kelléke a piros-pozsgás arc, s gömbölyű termet, melynek azonban épp oly kevésbé szabad elhízottnak lennie, mint a hogy betegségnek tekinti a paraszt a soványságot.

A kulturális népek közül leginkább a görögök voltak azok, kik a testi szépséget megbecsülték, s kifejleszteni törekedtek. Még ma is beszélünk apollói, junói termetről, görög arcélről; festészetünk, szobrászatunk, habár öntudatlanul még ma is a görög művészet befolyása alatt áll. Íme egy példa: a görögök nem hordottak bajuszt, épp ezért meztelen férfiakat ábrázoló szobraikon úgyszólván sehohsem találkozunk bajuszszal. Ez annyira befolyásolta a későbbi, s a mai modern művészetet is, hogy még mai napság is csak igen-igen ritkán találunk férfi szoboraktoknál bajuszt.

A nők szépségét a régi görögök mindenképen ápolni igyekeztek. Asszonyaikat megkimélték minden nehéz munkától, s ez által kifejlesztették a női típust, s polgáraiknak szép feleségeket és hetárakat neveltek.

76

Szobrászaik az emberi test ábrázolásánál a meztelenséget semmikép sem kerülték, sőt ellenkezőleg a mikor csak lehetett, leplezetlenül, minden takaró nélkül mutatták azt be. A mikor pedig az ábrázolás ezt meg nem engedte, úgy rendezték el alakjaik ruházatát, hogy erős vonásokkal írja le a

test körvonalait, s a lepel alól is előtüntesse a szép formákat.

A görögök lehanyatlásával, a későbbi keresztény-germán századokban a meztelenséget azonosították az erkölcstelenséggel. S ez a felfogás tart még mai napig is. Tanúságot tesznek erről a múzeumok meztelen férfiakat ábrázoló szobrain az odatűzött fügefalevelek, a külföldi parlamentekben felmerülő viták a múzeumok kép- és szobortárainak a nuditásoktól való megtisztítása ellen. (Nálunk hasonló indítvánnyal néhány év előtt Zichy Jenő gróf lépett fel.)

S ez a felfogás nagy befolyással volt az emberi test, nevezetesen pedig a női test szépségeinek ábrázolására is. Hellasban a gymnasiumok tömegestül mutatták a művésznak a legszebb férfitesteket, teljes meztelenségében, s hogy egy-egy istennőnek a szobrához modellül szolgáljanak, Görögország legszebb szabad asszonyai és hetáriai versenyeztek.

Egészen másképp volt ez a későbbi időkben. A német renaissance mesterei örültek, ha csak ép kéz-láb modellt kaphattak képeikhez, ha mindjárt drága pénzen is. Dürernek a meztelen nőalakjai szinte elijesztően csunyák, Lucas Cranach «Vénusz»-a lapos mellű, sovány, lúdtalpú hölgy, ugyancsak az ő «Páris ítélete» című képén a három istennők egyike csunyább a másikánál.

Az olasz művészetben jobbak voltak a viszonyok, mert ott az asszonyok szebbek lévén, mint az északi népeknél, még azok között is inkább találtak szép mintákat, kik pénzért állottak modellt a művészeknek.

Az északi népeknél csak a XVIII. században jelenik meg a képzőművészetekben ismét a «szép ember». Ekkor midőn a türelmetlen puritánizmus némileg tért veszít. De azért az ó-kornak és Tiziannak képein található szép emberekkel távolról sem hasonlíthatók össze.

És minők a viszonyok mai nappal? Nem sokkal jobbak. A művészember ismét fizetett modellekre szorul; ezek természetesen a szegényebb rosszul táplált néposztályból kerülnek ki, s így az igazán szép, normális test képeinken ritkaság.

Günther ezen felfogását, illetőleg tapasztalatát példával illusztrálja, midőn kimutatja, hogy Koch, Rieth és Peisernek kétszáz aktstudiuma között csak egyetlenegy normalis termetű leány található. A bizonyítás általunk nem ellenőrizhető, azonban alig hisszük, hogy tévednénk, midőn azt állítjuk, hogy az író itt elveti a sulykot. Ma a demi-

monde élet nagy kifejlődése mellett, úgy gondoljuk, ismét találhatunk művészeink jól ápoltságát és szép asszonyokat, kik szívesen szolgálnak mintául s magunk részéről nem igen osztozunk a szerző azon kívánságában, hogy asszonyaink a régi görög nők avagy a rinascimento olasz asszonyainak mintájára ismét hasonló szolgálatokat tegyenek a képzőművészeteknek.

Az írásművészetnek mindig több fáradságába került a női szépség ábrázolása, s még akkor sem járt még csak megközelítőleg is olyan sikerrel, mint a képzőművészeteknél. Ennek magyarázatát Lessing adja a legigazabban Laokoonjában. Szerinte a testi szépség az egyes különböző egyszerre áttekinthető részeknek összehatásából áll elő. Megkívánja tehát, hogy a részek egymás mellé legyenek helyezve, ez pedig csak a festészetben lehetséges, s így egyedül ez utánozhatja a testi szépséget. A költő csak a maga egymásutánjában rajzolhatja le az egyes szép részeket, s így soh'sem fogja összehatásában olyan plasztikusan feltűntethetni a szépet. A bájjfestést (Reiz) ismét a költő érheti el több eredménnyel, mert ez a szépség mozdulatokban kifejezve, a hol ismét a képzőművészet eszközei szegények.

A költők a maguk szépségideáljainak megteremtésénél koruknak felfogásához és műszaki irányához alkalmazkodnak. Így az ókori poéta soh'sem merete volna egy barbár nőnek a szépségét lefesteni, a német Minnesänger soh'sem dicsőítette a szép zsidónőt. Az alsóbb néposztályból előkerülő szépség is csak a XVIII. század vége felé a forradalmi szellő közeledtével kezd szerepelni. Addig, ha valami szépséges szolgáló, vagy más alantas helyzetben levő leányról volt szó, a végén mindig kisült, hogy az tulajdonképpen valami átváltoztatott nagyúri dáma.

Ma már természetesen gyökeresen megváltoztak a viszonyok. Íróink minden nép és minden néposztály körében találnak szépségideálokat, de azért

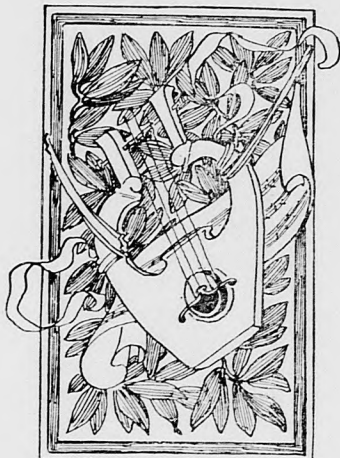
a modern írónál igen gyakori az esztetikai aberráció. Inkább a mesterséges, mint a természetes szépség iránt rajonganak (szép láb — az elegáns cipőben összenyomort láb; gyönyörű keblek — a párisi fűző által agyonpréselt, s a fűző zsinórjaitól bevágott felső test). Az érdekes enervált, ezer meg ezer bizarrságra hajló asszony vagy a fejletlen süldő leány tölti ki a leggyakrabban az ideál helyét. A két véglét: az éretlenség és a túlérétség találkozik itten, szóval a művészetek terén a perverzitás lesz az uralkodó.

KÁNN TERÉZ

≡ ≡ ≡ Arckép-tanulmány ≡ ≡ ≡

SZINHÁZ

NEMZETI SZINHÁZ

NEMZETI SZINHÁZ. *Mary*. Színmű 3 felvonásban. Irta: Bosnyák Zoltán. Az elmúlt hét levegője tele volt színházi puska-
porral. Egy áldozat a robbanás eredménye. Több semmi. És
ezzel az egy áldozattal a Nemzeti színház ügye egy jottával se
javult. Ellenkezőleg. Még kellemetlenebb helyzetbe jutott. A nagy
szenzáció, mely már napok, sőt hetek óta nyílt titok volt, gróf
Festetich nevével kapcsolatosan érdeklődést keltett úgy a szin-
házi, mint a privat körökben. Arról suttogott ugyanis a fáma,
hogy a színház jelenlegi igazgatója megválna eddig viselt
diszes állásától. A hír nem volt légből kapott. Festetich a
napokban tette közzé a Budapesti Naplóban azt a levelet,
melyben Herczeg Ferencnek, a képviselőházban elmondott beszé-
dére reflektálva, az ellene, valamint igazgatása ellen felhozott
vádakra igyekszik megadni a védekező választ. Hogy ez neki
csak részben sikerült, az bizonyára nem rajta mult, hanem
mult azon a vajdó színházi kór-szellemen, mely rabjává ejti
mindazokat, a kik a kor előrehaladottságából ki akarják magu-
kat vonni. E jelenség, sajnos, Festetich bukásában is fontos
szerepet játszik. Védő-válasza gyenge pajzs, a felmerült vádak
ellenében. Ott véd, a hol támadni kellene és megfordítva.
Csakhogy a támadásra kicsi az ereje, a védelemre esetlen.
A részletes levelében felhozott tényeknek korhadt az alapja és
ott is, a hol Herczegnek vissza akar vágni, kardjával csak ön-
magát sebzí meg. Midőn az *Othonnal* szemben *Bánk bán*-t
állítja oda ifjúsági előadásul, mondván, hogy az utóbbi erkölcsi
tekintetben súlyos hibáknak szószólója, bebizonyította, hogy
a lélektani elemzésben gyenge. Mert az az ifjúság, mely még
alig fejlődött ki gondolkodásának zsenge korából, mely a szigorú
pedagógia hatása alatt megőrizte erkölcsét, erkölcsi erejét, a
Bánk bánban bizonyára nem kutatja, mert zavarosnak tetszik

előtte, az erkölcsi sülyedést, melyet az egész darabon átvonuló
hazafias tűz maga alá rendel. Az ifjúság tehát abból a darab-
ból igen is, csakis a hazafiságot fogja megtanulni. És ilyen
gyenge védekezésem alapszik Festetich válasza. Nem vitatom, sőt
elismerem, hogy vannak a levélben egyes passzusok, melyek-
ben igazsága van; csakhogy ott is, a hol tényekkel bizonyít,
még ott is olyan szerencsétlen kézzel nyúl a dolgokhoz, hogy
nem éri el velük a kitűzött célt s az eredmény utójára is
mindig negatív marad.

Az, a mit többek közt, a műsor hanyatlásáról, annak okáról
mond, céltvesztett védekezés. Mert az nem ok, hogy ninese-
nek jó darabok. Dehogyan is ninesenek. Csak keresni kell. Nem
szükséges éppen egy Csiky Gergely, hogy jó darabot kaphas-
sunk. Csakhogy kinek támadna kedve olyan színháznak írni,
mely munkáját kellőképpen meg nem becsüli s ha elő is adhatja,
csak szegyet hoz a szerzőre s nem dicsőséget. Ha a darab-
ban gyengeségek voltak, színszerzési hibák, azokat nem hogy
elsimították volna, de jóval kirívóbbakká tették s legjobb eset-
ben is úgyhagyták őket érintetlenül. Egy meglehetősen gyenge
darabból, ha csak darab, mindig lehet valamit kovácsolni. Az
erő helyett a színt, a drámaiság helyett a szituációt juttathatják
érvényre ott, a hol a darabok kezelése biztos kezekben van.
— De ott, a hol általános a léhaság, a közömbösség, s a
tettevalóság leghaloványabb árnyéka sem mutatkozik, ott a
mások jóakarata és ambíciója csak kudarcot vallhat. Egy szin-
házat nem így kell vezetni! De igen is kell hozzá olyan energia,
mint azt Paulay megmutatta. Az, a mit a gróf a Paulay-éra
ellen felhozott soraiban mond, t. i., hogy megbuktak akkor is
a darabok — szintelen támadás és védelem egyaránt. Nem
arról van szó, hogy az újonnan bemutatott darabok közül hány
volt életképes, az a fő, hogy a repertoírban a gyenge premiérek
ellenében, ha már oly túlnyomó számban jelentkeznek, álljanak
ellensúlyozásul olyan darabok, melyek bőven kárpótolnak az
elbukottakért. Igenis! Nagy a különbség az akkori s a jelenlegi
műsor között. Mikor a heti repertoíron 3—4 klasszikus darab
szerepel s olykor meg nem szakított sorrendben, mikor a fel-
elevenítések zömét éppen a heroikus drámák képezik — akkor
ez csak annak a bizonyossága, hogy a közönség a klasszikus
irányért lelkesedik. Már pedig a magyar közönségről nem lehet
föltételezni, hogy olyan lelkesedés szolgálatában áll, mely sér-
tené magas értelmiségét, előkelő művészi felfogását. A magyar
büszke arra, hogy kifejlett érzéke van mind az iránt, a mi szép,
a mi fenséges, a mi klasszikus. És a klasszikus irány minden
időben örök becsesél bír, létjogosultságát bebizonyították a
hosszú évszázadok, évezredek. A görög mithológiából merített
darabok még manapság is óriási közönséget vonzanak. Miért?
Mert a klasszicizmus olyan csírákat rejt magában, a melyekben
minden kor a maga gyümölcsét látja megérni. Nem célzok az

Elektra-ra. Tudja azt mindenki. Shakespeare darabjai, melyek a külföldi színházak műsorának leglátogatottabb darab-estéi közé tartoznak, mért gyakorolnak a közönségre olyan közvetlen hatást? Mert a szívhez szólnak, épp úgy, mint a hogy rabul ejtenek minden gondolkozó elmét. És ezt a britt óriást nemzeti műintézetünk első színpadáról száműzik! Miért? Az igazgatóság azzal akar védekezni, hogy a közönségnek nem kell! Bolond állítás. Adják elő s a közönség tapsol. De úgy adják elő, hogy kapcsolatos legyen az élvezettel. A kontárkodással a legszebb remeket is tönkresilányíthatják. És ezzel eljutottam oda, hogy a Herczeg által felhozott ú. n. elsőrendű szereposztásra néhány megjegyzést kockáztassak. Igen is! Vannak elsőrendű szereposztások. Szó sincs róla, hogy ilyen szereposztás lajstromában a legnevesebb színészek szerepeljenek. A szereposztás akkor elsőrendű, ha az illető darab magával ragadja a közönséget. Helyes és fegyelmezett előadás meghozza az elsőrendű szereposztást is. Egy-egy jó előadás alatt rájövünk gyakran arra, hogy ez meg az a másodrendű színész milyen kitűnő elsőrendű művész. Miért? Mert eddig nem volt elsőrendű szerepe. Elsőrendű szerepet egy másodrendű színésznek! S nem gyakran kész a mester. A legnagyobb tehetség, ha nincs tere, a hol mozogjon és kellőképp érvényesüljön, elkallódik, elesenevészesedik. S mi csak akkor valljuk kárát, mikor már késő. Ne higgyék a Nemzeti színház vezető faktoraik azt, hogy a sajtó ok nélkül támadja őket hosszú esztendőik során keresztül. Bizonyos vagyok, hogy maga a sajtó volna a legelső, mely odanyujtaná a pálmát a Nemzeti színháznak, ha a legkisebb alkalom kínálkoznék arra. A sok panasz is mit bizonyít? Hogy szeretjük a Nemzeti színházat, azt a színházat, mely hazánk kulturtörténetében egykor s talán jelenleg is oly fontos szerepet játszik. Az ország lüktető erét képezi Budapest s a fővárosi társadalom különböző rétegei a Nemzeti színházban érintkeznek estenden. Ott táplálkozik az igazi nemzeti szellem; nem szabad tehát tőle elvonni a szükséges tápanyagot. Féltjük a Nemzeti színházat, mert nagy kincsét képezi a magyar szellemi életnek. És ha ez a műintézet, ez a kulturintézmény megfelel az igazi hivatásáról, mi, kik a sajtó útján szószólói vagyunk egy nagy és erős nemzetnek, ennek minden rétegének, nem nézhetjük szótlanul azt a pusztulást, mely már mély gyökereket kezdett verni a Nemzeti színház porhanyós talajában. Felszólalunk a rossz, a hibás vezetés ellen, mely úgy erkölcsi, mint nemzeti tekintetben nagyon szomorú jelensége a művészi elfajulásnak, a művészi dekadenciának. Pusztító vihar kell ide, mely újra átplántálja ezt a mérges talaját, melyen most csak dudva nő, de az átplántálás újra megtermeli az illatos rózsákat, nemzeti művészünk legszebb virágait.

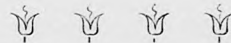
És most rátérek *Bosnyák Zoltán*, mult pénteken bemutatott darabjára. Szerzője néhány évvel ezelőtt írta meg első darabját,

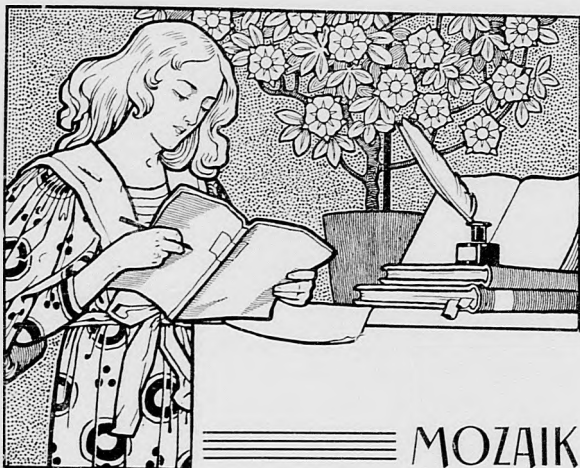
a *Becsületbirót*, azóta pedig a *Tisztító tűz* című drámájával bizonyította be drámaírói kvalitásait — a legújabb darabjában határozott visszaesést mutat. Míg a *Becsületbiró*-ban a drámai formával küzd, de eltalálja a lélektan egy-egy helyes ösvényét s alakjait a színszerűség szabályai szerint mozgósítja; biztos talajra építi fel a drámai összeütközést, és erőt mutat a dialógban — a *Tisztító tűzben* a szenvedelmek láncolatát sejteti, addig legújabb darabjában előbbi előnyei lhalaványulnak s a hamis páthosz útvesztőjébe téved. Heve elragadta. A túlcsigázott drámai helyzetek hajhászásának áldozata lett. A külsőleg felépített drámai helyzet elég színes és volna is benne erő, csak épen akkor, mikor a lélektan tolakodik előtérbe s követeli a maga jussát, és szerepét — válik hamissá a szerző intenciója s a második felvonás végső jelenetében a tűz, a páthosz súlyát veszti, s a komolynak dotált befejezés neveltség tárgyává lesz. Mert hisz senki se olyan bárgyú, hogy elhigye azt, hogy egy ember, ki örülten szeret egy nőt, azt a nőt, ki kész lemondani lelki életének boldogságáról, lemond művészetéről, csak hogy meglelje érzéki boldogságát, s ezzel bebizonyítsa női tisztaságát — senki se fogja elhinni, hogy ez a férfi az ilyen kézzel fogható argumentumok mellett is bűnösnek találja menyasszonyát.

Lélektanilag milyen hibás az a jelenet, mikor a csábító, Maryt ostromolva szerelmével — hálóba akarja keríteni! A vőlegény betoppán. Mary reszketve menekül hozzá: *Menst meg attól az embertől!* kiáltja feléje. És a férfi a helyett, hogy torkon ragadná a csábítót és kidobná a lakásból, hitelt ad egy semmi irásnak, a melyből ő, de csakis ő, menyasszonya bűnösségét véli kiolvashatni. És hiába volt a tűz, Mihályfi hasztalan szavalt; a felhevített temperamentum célt tévesztett; a közönség visszaütötte a darabot. De Bosnyák, ki hivatottságának nem egy szép jelét adta, bizonyosan ki fogja reperálni ezt a hibát s legközelebbi darabjával teljes sikerre jut. — Az előadás is a darab értékéhez, megfelelő keretben mozgott. Az első felvonást, mely mozgalmas jeleneteivel, a sikerült milieuvvel kellemes benyomást tett, a színészek is nagyon ügyesen játszották végig. A szerzőt ekkor sokszor is tapsolták a lámpák elé. A második felvonás a már említett jelenet viszásgával elhidegítette a közönséget. A befejezés pedig nem tehetett jóvá a második felvonás hatalmas botlásait.

Török Irma a főszerepben nem egyszer túlzásba esett, de átlag elég jól fogta föl szerepét s ott, hol meleg, igaz hangon beszélt — meg is kapta a jutalmat. A közönség szívélyesen fogadta vállalkozását.

Klakör.

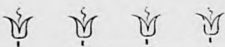
MOZAIK

SZTRÁJK AZ ISKOLÁBAN. A kolozsvári preparandisták megharagudtak az igazgatójukra és kimondták a sztrájkot. A diákok kivonultak az ő külön «Szunyog-szigetükre» és várták a tanfelügyelőt. És eljött a tanfelügyelő úr, hogy kibékítse az ellenséges feleket, de a sztrájkolók mereven ragaszkodtak követelésükhöz: mondjon le az igazgató! Hiába volt kérés, figyelmeztetés, fenyegetőzés, a diákok nem engedtek. Egyetlenegy sem vált ki közülük.

Hát nem mondhatni, hogy valami épületes látvány volna az ilyen sztrájkoló iskola; de tagadhatatlanul volt valami megkapó a fiatalok elszántságában és egyetértésében. Szinte fáj az a gondolat, hogy a tanfelügyelő avval a bizonyos «erélyes vizsgálat-tal» denúnciantst keres a kolozsvári diákok között.

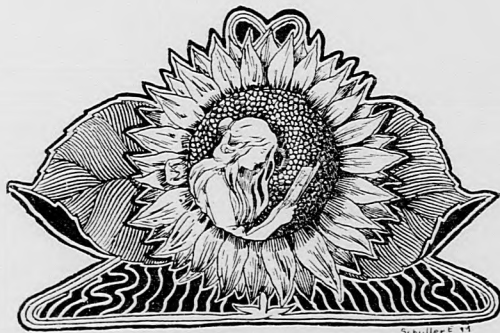
Nem tudom, hogy fog végződni a kolozsvári preparandisták ügye, de annyi bizonyos, hogy az igazgatónak nem szerez valami nagy dicsőséget. Lehet, hogy a felhozott vádak alól teljesen tisztázza magát, de még így sem hiszem, hogy a miniszter Orbók Mórt visszahelyezze állásába. Annak, a kire az ifjúság nevelése van bízva, kettős dolga van: meg kell találni az utat, a mely az agyhoz és a szívhez vezet. Ez a sztrájk megmutatta, hogy az ifjúság szívéhez vezető utat a direktor úr nem tudta megtalálni.

ACSONKAFÜLŰ EMBER. Megtörtént. Egyre vártuk, hogy valami változás fog bekövetkezni a századvegi Páris színpadi irodalmában, s alig irtunk 1900-at, ime, már megessett. Az igaz, hogy nem egészen úgy a hogy gondoltuk. Nem a decolletált részeket fedték el, hanem levették még azt a kevés ruhadarabot is, a melyik a kikapós Muzsa testét fedte. Ugy mondják, hogy *A csonkafülű ember* előadásán még a párisiak is meghökkentek. A kritikusok zavarban voltak, mert nem tudták elreferálni a darab tartalmát, a legvénebb ruék is belepirultak, s a kókottok szégyenkezve vonultak vissza valami chambre séparéeba. Szóval valamelyik színházunknak megint kasszadarabra van kilátása.

A Magyar Általános Takarékpénztár részvénytársaság február 28-án tartotta meg Jókai Mór elnökleite alatt rendes közgyűlését. Az igazgatóság, az intézet jogtanácsosa dr. Darvai Fülöp által felolvasott évi jelentésében közlése, hogy a múlt évi közgyűlésen elhatározott 500.000 forintos alapítókefelemelés keresztülvitetett és a 2000 darab részvény kibocsátása által — minden költség levonása után — elért 71179.85 forintos felpénz a tartalékalaphoz csatoltatott, Leszámítottatott összesen 20.384.586 forint összegű váltó (a múlt évi 18.207.000-rel szemben és december 31-ikén a tárcállomány 3.476.332 forintra rug. A betétállomány, dacára az év második felében uralkodott pénzsűkének, 556.000 forintra emelkedett 3.137.000 forintra. Az értékpapírokra adott előlegek 664.387 forintra, továbbá a budapesti városi kölesön, a 3 1/2 százalékos magyar beruházási kölesön és a magyar agrár záloglevelek átvételére és eladására alakult szindikátusokba eszközölt befizetések 96.038 forintra rugnak. A kimutatott 200.152.75 forintot kitevő tiszta nyereségre nézve az igazgatóság indítványozza, hogy az alapszabályszerű átutalások levonása után, a tartalékalaphoz — ennek 200.000 forintra (a részvénytőke 10%-a) leendő kiegészítése céljából — az alapszabályszerűen odaült 9.102.35 forintot kívül további 19.708.30 forint csatoltassék, a forgalomban levő 8000 drb a 500 koronás részvény szelvényei részvényenként 18 forintra (7 2/3%) és a még forgalomban levő 1000 darab alapítói részjegy szelvényei a 1.85 forintra — folyó évi március 1-től kezdve — beváltassanak és a fenmaradt 10.957.87 forint új számlára elővezetessék.

A Budapesti Bankkegyesület részvénytársaság ma délelőtt tartotta meg évi rendes közgyűlését, melyen lovag Falk Zsigmond királyi tanácsos elnököl. Napirend előtt az elnök kegyeletos szavakkal adózott szentmártoni Radó Kálmán emlékének, melyet a közgyűlés jegyzőkönyvben örökített meg. Az igazgatóság jelentésének és a nyereség felosztására vonatkozó indítványok elfogadása, valamint a felmentések magadása után az elnök előterjesztette az igazgatóság ama javaslatát, hogy az igazgatósági tagoknak 9-re csökkent létszámát 10-re egészítsék ki. A közgyűlés az indítványt elfogadta és közfelkiáltással Tallián Bélát választotta meg igazgatósági tagnak. A felügyelő bizottságba a közgyűlés dr. Fenyvessy Ferencet, Kund Endrét, dr. Palugyai Móricot és dr. Simon Józsefet választotta meg. A bank osztaléka 6 forint, melyet március 1-től fogva fizet ki. A Budapesti Bankkegyesület részvénytársaság igazgatósága a mai közgyűlés után tartott ülésében Tallián Béla új igazgatósági tagot az eddigi alelnök, lovag Falk Zsigmond mellé alelnöknek választotta meg.

AZ ÉLETTÁRS * SZINMŰ EGY FELVONÁSBAN

IRTA SCHNITZLER ARTHUR * FORDÍTOTTA FRIDRIK IMRE

(A színházakkal szemben kézirat)

Személyek.

Pilgram Róbert, tanár.
Dr. Hausner Alfréd.
Werkmann, tanár.
Brand, tanár.
Merholm Olga.
Szolga.

Színhely: Bécs közelében levő nyaraló hely; idő: az utolsó év valamelyik őszi estéje.

Előkelően butorozott szoba. A tapéták és butorok világos, főleg pedig kékes színűek. Elöl balra női íróasztal, jobbra zongora. Jobbról, balról ajtó nyílik. A háttérben nagy nyitott ajtó, mely kivezet az erkélyre. Az ablakból a szabad természetre nyílik kilátás, s nyílt, egyre emelkedő útra tekinthetni, mely a temető falában végződik. Az alacsony falon át kilátásnak a sírkövek és a keresztek. Egészen a távolban apró hegyek elmosódott körvonalai láthatók. Az idő késő este, majd hogy nem éjre jár; az egész tájat beborítja a sötétség. A magányos utat halványan világítja meg a hold.

*

(Róbert a jobb oldali szobából jő, Werkmann és Brand tanárokat kísérve.)

Róbert. Bocsánat uraim, itt oly sötét van, rögtön gondoskodom majd világításról.

Werkmann. Ne fáradjon, kedves barátom, megtaláljuk mi így is az utat.

Róbert. Csak egy percnyi türelmet kérek. (El.)
(Werkmann és Brand egyedül maradnak a sötétben.)

Werkmann. Nagyon megembereli magát.

Brand. Komédia az egész.

Werkmann. Mikor az ember a feleségét temeti, nem játszik komédiát. Higyje el nekem, én már átéltem ezt. Mi célja is volna?

Brand. Ön még mindig nem ismeri Pilgramot. Mégis csak nagy hatást lehet azzal elérni, ha valaki délután a feleségét temeti, este pedig két óra hosszat tudományos kérdéseket fejteget. Látja, — már ön is lépre ment.

Werkmann. Ehhez minden esetre testestől-lelkestől férfinak kell lenni.

Brand. Vagy testestől-lelkestől ...

(Róbert belép, kezében karos gyertyatartóval, melyben két gyertya ég).

Róbert. Itt vagyok, uraim.

(A szobában csak mérsékelt a világosság.)

Werkmann. De hol is vagyunk itt tulajdonképpen?

Róbert. Ez szegény nőmnek a szobája volt. Az a kis lépcső egyenesen a kertajtóhoz vezet, öt perc múlva a vasúti állomáson vannak.

Brand. Talán még elérhetjük a kilenc órai vonatot?

Róbert. Bizonyosan.

(A jobb oldali ajtón szolga lép be, kezében koszorú.)

Róbert. No, mi kell?

Szolga. Tanár úr, kérem, éppen most voltak itt a városból, s ezt a koszorút hozták.

Róbert. Csak most?

Werkmann. Bizonyára barátainak egyike, ki csak későn kapta kézhez a tudósítást. Majd meglátja, hogy holnap még egynehány ilyen szomorú küldemény fog érkezni. Sajnos, én ebben már jártas vagyok.

Róbert. (Elolvassa a szalag irását.) Aszisztentestől. (Magyarázva) Még az Északi tenger mellett van.

Szolga. Hova tegyem a koszorút, tanár úr?

Werkmann. Feltűnően erős szagú virágok.

Brand. Természetesen, hisz tubarózsák.

Róbert. Azok és orgonavirág. (A szolgálhoz.) Tegye csak ki az erkélyre.

(A szolga úgy cselekszik, a mint parancsolták, azután távozik.)

Werkmann. Aszisztense még szabadságon van?

Róbert. Minden esetre visszatér nemsokára, — talán már holnap.

Werkmann. A félév kezdetével természetesen ő fogja önt helyettesíteni?

Róbert. Óh, legkevésbé! Egyáltalán nem szándékom, hogy szünetet tartsak munkámban.

Werkmann (megszorítja kezét). Igaza van, kedves barátom. Ez az egyedüli vigasztalás.

Róbert. Az is. De ha nem is volna, még mindig kérdéses, van-e jogunk arra, hogy rövid földi létünkéből egy darabot egyszerűen kihajítsunk. Miután már olyan silány a mi lényünk, hogy legtöbbet, a mi megesik velünk, el tudja viselni — (velük távozóban elől megy).

Werkmann (Brandhoz). Soh'sem szerettem a feleségét.

Brand. Ne gondolja!

(Mindnyájan el jobbra. A színpad egy néhány másodpercig üres. Olga belép balról. Ruhája sötét, nincsen kalapja, s nehéz prémes kabát van vállára vetve. A szolga jó az erkélyről.)

Szolga. Jó estét kívánok, nagyságos asszony.

Olga. A tanár úr talán a kertben van?

Szolga. Csak két urat —

Olga (int neki, mivel Róbert balról belép, s anélkül, hogy Olgát észrevenné, az íróasztalhoz megy).

Róbert. Mondja csak Ferenc, tudja maga pontosan, hogy mikor érkezik az utolsó vonat a városból?

Szolga. Tíz órakor, tanár úr.

Róbert. Ugy. (Szünet.) Nem lehetetlen, hogy Hausner dr. úr még ma este megérkezik. Csak vezesse akkor hozzám.

Szolga. Ide?

Róbert. Ha még ebben a szobában volnék, ide!

(A szolga eltávozik. Róbert leül az íróasztalhoz, s ki akarja nyitni annak fiókját.)

Olga (háta mögé áll). Jó estét!

Róbert (idegenkedéssel). Olga? Ön az? (Feláll.)

Olga (szemmel láthatólag zavarban, a mit erőnek erejével palástolni igyekszik. Ez egynehány pillanatra sikerül is neki). Egész napon át nem volt rá alkalmam, hogy megszorítsam a kezét.

Róbert. Valóban alig váltottunk egymással egy-két szót. Köszönöm. (Kezet nyújt.)

Olga. Önnek sok a barátja, — ma látni lehetett.

Róbert. Igen, az utolsók közülük csak az imént távoztak.

Olga. Ki volt itt még ilyen későn?

Róbert. Brand és Werkmann, ez a siránkozó fecsegő. Mesésen büszke arra, hogy mult évben elvesztette a feleségét. De komolyan mondom. Ugy beszél ezekről a dolgokról, mint valami szak-

értő. Kellemetlen egy alak. (Szünet.) De hogy ön ilyen későn távozott lakásából?

Olga. Csak nem gondolja, hogy félek egyedül menni a mezőn keresztül.

Róbert. Azt nem, de férje aggódni talál.

Olga. Óh nem. Ő bizonyára azt hiszi, hogy a szobámban vagyok, s alszom. Egyébiránt gyakran megyek késő estidőben a kertbe egy kis sétára, — hisz ön tudja.

Róbert. A mi alénkba, ügyebár?

Olga. A mienkbe? Ön arra gondol, a melyik a kerítés mellett fut el.

Róbert. Igen. Én mindig azt hiszem, hogy ez csak az ön és az én kedvemért létezik.

Olga. Gyakran járok abban egyedül.

Róbert. De csak nem éjjel?

Olga. Este felé. Akkor a eszsebb ottan.

Róbert. Az ön kertjének egyáltalában olyasvalami békét árasztó természete van.

Olga. Ugy gondolja? (Szívélyesen.) Épen azért nemsokára ismét el kell hozzánk jönnie. Jobban fogja magát érezni nálunk, mint itten.

Róbert. Az bizony meglehet. (Tekintetével kíséri Olgát, azután a háttér felé fordul.) Lássá erre vittük ki.

Olga (int).

Róbert. S hinné az ember, hogy még csak alig néhány órája! És el tudja ön képzelni, hogy erre a sötét útra reá tüzelt a nap. (Szünet.) — Ha behunyom a szemem, — hirtelen újra itt terem a napvilág. Különös. Sőt még a kocsik dübörgését is hallom. — (Szünet. Róbert nagyon ideges, s szórakozottan beszél.) Igaza van, feltűnően sok ember volt jelen. S ha elgondolom, hogy mind ezek a városból jöttek, — hisz az egész utazás! — Látta növendékeim koszorúját?

Olga. Természetesen.

Róbert. Ugy-e bár gyönyörű? — S egyáltalán ez a részvét! Kollegáim egynémelyike szabadságát szakította meg, csakhogy ide jöhessen; ez tulajdonképpen rendkívül, — hogy is szokták csak mondani, — „szeretetreméltó” tőlük, — nemde?

Olga. Hisz ez egészen természetes.

Róbert. Természetesnek természetes, — csak azt kérdezem magamtól, hogy az én fájdalommal megérdemli-e ezt a részvétet vagy a részvétnek ezen kifejezését?

(Folyt. köv.)

1900-ban mindenki a valódi Bergmann-féle **LILJOMTEJ-SZAPPANNAL** mosdik

Bergmann & Co., Dresda és Tetschen a/E. (védőjegy: Két bányász), mert ez a legjobb szappan gyöngye, fehér bőrnek és rózsás arcnak, valamint szeplő és a bőr minden tisztatlansága ellen. Darabja 40 kr. Kapható gyógyszerárakban és illatszerüzletekben. — Főraktár: Neruda Nándor, Törökgyógyászat, Egger L. és E. gyógyszerárak.

HIRDÉTESEK

a „MŰVÉSZVILÁG”
részére elfogadtatnak a
kiadóhivatalban

BUDAPESTEN

VI., Podmaniczky-u. 1.

FOGAK

4 koronáért, a nélkül, hogy a gyökret le kellene távolítani, szájpaddal és a nélkül is (hidmunka). Foghúzás fájdalom nélkül (Cocain injectio.) Igen tartós fogtömés. Fogkoronák gyökerekre illesztetnek. Fogorvos dr. NEUFELD, Kossuth Lajos-utca 14. — Vasár- és ünnepnapokon délután 4 óráig.

Háló, ebédlőszobák ó-német- és barok-stil, szőnyeg és bőrdivánok, íróasztalok, ingó-, függőlámpák, valamint minden e szakmába vágó tárgyak legolcsóbban s legjobb minőségben kaphatók

SCHLANGER
MŰBUTOR ÜZLETÉBEN
BUDAPESTEN Andrassy-út 37.

VALÓDI HARZI KANÁRIK

Nap és világítás mellett **éneklők, fuvalázók és csattogatók**. I. min. 6 frt, II. min. 4 frt. Csakis tiszta fajta tenyésztek és vérvímet pontosan szolgálom ki. Nagyban eladás folytán csak kis nyereséget számítok. Évenként 10,000 drbot kivételre, 10,000 drbot nyaranta Karlsbadba, 10,000 drbot télenként Bécsbe, 20,000 drbot Amerikába adok el. A madárkedvelőket figyelemztetem, hogy Karlsbadba jövetelük esetén tenyészdémét, mely 5 percnyre van a pályaudvartól, megtekintsek. Tenyész-nőstények drbjá 1 frt. Elve megerkezésért jótállás, 10 napi próbaidő. — **Szétküldés utánvét mellett.**

Távirati cím: **SAUER, FISCHERN.** Levélcím: **J. SAUER** Karlsbad, Bahnhof. Árjegyzék száz köszönő levéllel ingyen és bérmentve. Minden hónapban új kiadás jelenik meg.

SNEIDIG · EGYENRUHÁKAT
KÉSZÍT
BLUM · SÁNDOR · BUDAPEST,
VÁCI-UTCA 12. SZÁM.